

۱۶۲۱۸۸۸

مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه

تألیف:

فاطمه دهری زاده ایلخچی

مدرس دانشگاه وکیل کسری

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	میرزازاده ایلخچی، فاطمه،
عنوان و نام پدیدآور	مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه/ تالیف فاطمه میرزازاده ایلخچی؛ ویراستار علمی فخرالدین عباسزاده؛ ویراستار ادبی زهرا بابایی.
مشخصات نشر	تهران: مجد، ۱۳۹۷.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۳۳-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیفا
موضوع	ساختمان سازی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Building laws -- Iran
موضوع	حقوق مدنی -- ایران
موضوع	Civil rights -- Iran
شناسه افزوده	عباسزاده، فخرالدین، ویراستار
ده بندی کنگره	۱۳۹۷ / آ ۲۸ / ۳۴۰۲ KMH
ده بندی دیویی	۳۴۳/۵۵۰۷۸۶۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۹۲۰۱۷

هرگونه تکرار یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه

الف: فاطمه میرزازاده ایلخچی

ویراستار ادبی: زهرا بابایی

ویراستار علمی: دکتر فخرالدین عباسزاده

انرا ت مجد

چاپ اول: ۱۳۹۷ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۳۳-۴

ISBN: 978-600-193-933-4

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای اندیشه ری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۹	مقدمه دکتر عباس کریمی
۱۰	سر آغاز کلام
۱۳	فصل اول: انواع معانی و مفاهیم ساخت سازه
۱۳	مبحث اول: تشریح مفاهیم سازه
۱۴	گفتار اول: مفهوم سازه
۱۵	۱- تعریف پروژه
۱۶	۲- پروژه‌های ساختمانی
۱۷	۳- پروژه‌های عمرانی
۱۸	۴- سازه‌های مسکن و تاسیسات
۱۹	۵- سازه‌های مهر و جری
۱۹	گفتار دوم: عاملین و حاضرین سازه
۲۰	۱- مسئولیت مدنی
۲۰	۱-۱- مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه
۲۲	۲- مسئولیت مدنی عاملین سازه
۲۲	۱-۲- کارفرما (مجری طرح)
۲۴	۲-۲- میانی مسئولیت مدنی کارفرما
۲۶	۲-۳- مهندس ناظر
۲۷	۲-۴- طراح و محاسب
۲۸	۲-۵- مجری و پیمانکار ساخت
۲۹	۲-۶- کارگر
۳۱	۳- مسئولیت مدنی ناظرین سازه
۳۲	۳-۱- مجری طرح یا مدیر طرح
۳۲	۳-۲- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
۳۲	۳-۳- وزارت مسکن و شهرسازی
۳۳	۳-۴- سازمان نظام مهندسی ساختمان
۳۴	۳-۵- شهرداری و سایر مراجع صدور پروانه
۳۵	۳-۶- سازمان میراث فرهنگی
۳۵	۴- ایرادات سیستم کنترل و نظارت بر ساخت سازه
۳۶	۵- مسئولیت مالک و شناسایی آن

- ۳۸ گفتار سوم: عوامل غیر انسانی مؤثر در ساخت سازه
- ۳۹ ۱: قوه قاهره
- ۳۹ ۲: قوه قاهره یکی از عوامل حادثه
- ۴۰ ۳: قوه قاهره تنها علت حادثه
- ۴۱ ۴: مسئولیت ناشی از انتخاب مصالح نامرغوب
- ۴۱ مبحث دوم: مسئولیت حرفه‌ای سازندگان
- ۴۴ گفتار اول: تعریف حرفه
- ۴۴ ۱: داشتن مهارت خاص و دارا بودن توانایی‌های حرفه‌ای
- ۴۴ ۲: رعایت اصول حرفه‌ای
- ۴۵ ۳: رعایت اصول فنی
- ۴۶ گفتار دوم: گستره و قلمرو مسئولیت حرفه‌ای
- ۴۷ ۱: آثار مسئولیت حرفه‌ای
- ۴۸ ۱-۱: م. ضرورت قابل پیش‌بینی بودن خسارت در مسئولیت مدنی حرفه‌ای
- ۴۸ ۲: ویژگی‌های مسئولیت مدنی حرفه‌ای
- ۴۹ ۲-۱: مسئولیت دوا به شاغلین حرفه‌ای
- ۵۲ ۳: اصل گستره مسئولیت حرفه‌ای در حقوق ایران
- ۵۳ ۴: گستره مسئولیت حرفه‌ای در دیگر کشورها
- ۵۴ گفتار سوم: عیب ساخت یا فقدان ایمنی
- ۵۵ ۱: شرط ضمنی متناسب بودن سازه با کاربری
- ۵۵ ۲: معیار عدم رعایت اصول فنی
- ۵۷ فصل دوم: مبنای و منابع مسئولیت ناشی از ساخت سازه
- ۵۸ مبحث اول: مبنای مسئولیت مدنی ساخت سازه
- ۵۸ گفتار اول: مبنای مسئولیت مدنی سازندگان سازه در فقه و حقوق ایران
- ۶۱ ۱: مبنای مسئولیت در حقوق ایران با توجه به قانون مسئولیت مدنی ۱۳۳۹
- ۶۳ ۲: مبنای مسئولیت مدنی در قانون مجازات اسلامی در مورد ساخت سازه
- ۶۶ ۳: مسئولیت مدنی و مسئولیت کیفری
- ۶۸ ۴: مفهوم تقصیر در ساخت سازه
- ۶۹ ۴-۱: اثبات تقصیر در ساخت سازه
- ۷۰ ۴-۲: قابلیت پیش‌بینی ضرر در ساخت سازه
- ۷۲ ۴-۳: شرط عدم مسئولیت سازندگان سازه
- ۷۳ گفتار دوم: رویکرد نظری مبنای مسئولیت مدنی در ساخت سازه
- ۷۵ ۱: مسئولیت مدنی عوامل دخیل در ساخت

۷۶	۲: نظریه تضمین
۷۷	۳: نظریه ایجاد خطر (مسئولیت بدون تقصیر)
۷۹	۴: تحول ارزش‌ها و سرنوشت مسئولیت مدنی
۸۱	مبحث دوم: منابع مسئولیت مدنی در حقوق کنونی
۸۱	گفتار اول: قانون مسئولیت مدنی
۸۲	گفتار دوم: قانون بیمه اجباری وسایل نقلیه موتوری
۸۳	گفتار سوم: قانون مجازات اسلامی
۸۵	فصل سوم: ارکان و آثار مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه
۸۶	مبحث اول: ارکان مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه
۸۷	گفتار اول: مفهوم ضرر و اقسام آن در ساخت سازه
۸۹	۱: اعمال مسئولیت در حقوق ایران
۸۹	۲: جبران خسارت در ساخت سازه
۹۰	۳: خسارات مادی
۹۱	۴: خسارات معنوی
۹۱	۴-۱: عنصر قانونی خسارات معنوی
۹۶	۴-۲: خسارات معنوی در قانون مدنی
۹۷	۴-۳: جبران خسارات معنوی توسط کارفرما
۹۷	۵: ضرر بدنی
۹۷	گفتار دوم: شروط ضرر قابل مطالبه
۹۷	۱: مسلم و قطعی بودن ضرر
۱۰۱	۲: مشروع بودن ضرر قابل مطالبه
۱۰۲	۳: مستقیم بودن ضرر
۱۰۳	۴: ضرر باید جبران نشده باشد
۱۰۴	۵: ضرر باید قابل پیش‌بینی باشد
۱۰۶	۶: ضرر به وجود آمده ناشی از اقدام زیان‌دیده نباشد
۱۰۷	۷: تقصیر زیان‌دیده در ورود خسارت
۱۰۸	۸: اهمیت میزان ضرر در پاره‌ای از قوانین
۱۰۹	گفتار سوم: وجود رابطه سببیت بین ضرر و فعل زیان‌بار
۱۱۱	۱: اجتماع سبب و شرط
۱۱۲	۲: اجتماع سبب و مباشر
۱۱۳	۳: اجتماع اسباب
۱۱۳	۳-۱: نظریه سبب نزدیک و بی‌واسطه

۱۱۴	۳-۲: نظریه تساوی سببها
۱۱۵	۳-۳: نظریه سبب مقدم در تأثیر
۱۱۶	۳-۴: نظریه سبب متعارف و اصلی
۱۱۷	۴: علل خارجی و تأثیر آن بر مسئولیت مدنی
۱۱۸	مبحث دوم: آثار مسئولیت مدنی ناشی از ساخت سازه
۱۱۹	گفتار اول: اصول و شیوه‌های جبران خسارت
۱۲۰	۱: بازگرداندن وضع پیشین زیان دیده
۱۲۱	۲: خسارات قابل مطالبه در مسئولیت‌های حرفه‌ای
۱۲۱	گفتار دوم: بیمه مسئولیت ساخت
۱۲۲	۱: تعهد بیمه‌گر در قرارداد بیمه مسئولیت
۱۲۳	۲: تعهد بیمه‌گذار در قرارداد بیمه مسئولیت
۱۲۳	۳: دعاوی مستقیم زیان دیده در بیمه مسئولیت
۱۲۴	گفتار سوم: رجوع رسیدگی به دعاوی ناشی از ساخت سازه
۱۲۵	۱: دعوی دوره با ماهیت مدنی
۱۲۵	۲: دعاوی ساز با ماهیت کیفری
۱۲۶	۳: دعاوی ساز با ماهیت شهرداری
۱۲۷	نتیجه‌گیری
۱۳۱	منابع

مقدمه دکتر عباس کریمی

این سخن گزاف نیست، اگر گفته شود ضمان قهری (مسئولیت مدنی) بیشترین نقش را در بین تمام رشته‌های حقوق، برای تربیت انسان‌هایی مسئول و وظیفه‌شناس بر عهده دارد.

این ادعا نیز گزاف نیست که در خیلی از موارد، مسئولیت مدنی از مسئولیت کیفری نیز تأثیر بازدارنده بیشتری دارد. در این میان، مسئولیت مدنی اعمالی که جان انسان‌ها را به مخاطره می‌انگیزد، در نظام‌های حقوقی نوین بیشتر مورد توجه واقع شده است. از این قبیل است ساختمان‌ها و تأسیساتی که به دست بشر ساخته می‌شود و با عنوان ((سازه)) محل استقرار آحاد بشر است. ایمنی، صوت، کار، عبور و مرور، تفرج و رفع حوائج روزانه آنان است. اگر در ساخت سازه و یا نگهداری آن دقت لازم مبذول نگردد و یا چنانچه در جبران خسارت ناشی از آن، سخت‌گیری نشاید، مسئول نگردد و یا در اثبات دعوای آن تسهیل فراخورد، تدارک دیده نشود و فرار سازندگی یا برپایی عمارت و سازه میسر گردد، مأمّن و سرپرست انسان‌ها به محلی پر مخاطره تبدیل و نفعی غرض حاصل می‌شود.

این چنین است که قانونگذاران درصددند با پیش‌بینی مقرراتی، مسئولیت مدنی را تقصیر و یا با تقصیر مفروض برای سازندگان و دارندگان سازه‌ها مقرر دارند. در حقوق ایران، به نظر می‌رسد که قانونگذار از زمان تصریب قانون مدنی به این امر توجه داشته و در بخشی از ماده ۳۳۳ این قانون، نوعی مسئولیت بدون قصور را مقرر داشته و بنابراین چنانچه خسارت از عیب سازه ایجاد شود، در صورت علم دارند، به عیب، اثبات تقصیر برای صدور حکم دائر به مسئولیتش ضروری نباشد و بنابراین حتی اگر توانایی رفع عیب را در این صورت نداشته باشد مسئول است.

به عبارت دیگر، ماده قانونی پیش گفته، اجرای قاعده تسبیب در صورتی که موجب خسارت و در این بخش استثناء بر قاعده است، این ماده و قوانین خاص بعدی که برای تمهید نظامی عادلانه در این رابطه به تصویب رسیدند و توسط سرکار خانم فاطمه میرزازاده در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفته است. همانطور که ایشان نیز به درستی استنتاج نموده‌اند با نقطه مطلوب فاصله بسیار دارند. با مطالعه این پژوهش ارزشمند، این پرسش طرح می‌شود که آیا اعمال قاعده ((ضمان مشترک)) بر سازندگان حرفه‌ای و قاعده‌ی ((من له الغنم فعليه الغرم))، بر دارندگان سازه ضروری نیست تا نظام ضمان قهری شایسته در بحث سازه، فراهم گردد.

دکتر عباس کریمی

رئیس اسبق و استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران